

تعمیرات و دیگر امور که در این فرمایشات آنا
 صبح بیست و نهمین صبحاً یکماه قبل که وزارت داخله
 در مجلس حضور داشتند فرمودند قوانین جدیدی
 ندادند با قوانین قدیمه هم نمیتوانیم جلو گیری از
 این انقلابات نمایم مجلس جواب داد کسی بشما
 گفته مادامیکه قوانین جدید حاصر نشده شما
 امورات را معطل بکنید البته شما تا قوانین
 جدید مرتب نشده بطور قدیم رفتار کنید و منجم
 عرض کردم که بجز این راه باشد مهله تا حال هیچ
 اقدامی نکرده اند وزیر داخله که نمی تواند بحکام
 بنویسد که آشوت نکند قایدش چیست مخصوصاً
 اینها را برای خودشان رفیق میگیرند یکی دیگر
 اظهار داشت حاج شکرالله نامی راه عراق خوانسار را
 بریده و جناب آقا شیخ محمد باقر که وکیل خوانسار
 هستند مسیوق میباشند و از جنم عرایض هم میداند
 اطلاعند هر صیغه تشکی تا حال داده شده اند
 بهیچوجه اقداماتی در این خصوص بعمل نیامده یکی
 دیگر اظهار کرد در این موقعها میگویند قشون
 منظم نداریم من میگویم این تهمه را که برای برهم
 زدن مجلس میکنند برای امنیت مملکت بکنند مجلس
 هیچ کار و مقصودی ندارد جز آسایش خلق یکی
 دیگر اظهار کرد یک تقصیر وزارت داخله در باب
 ملاسمن و میرزا آقای بزدی است که جناب حجه الاسلام
 آقای میرزا سید محمد مجتهد فرموده اند چه اقدام
 کرده اند آقای میرزا سید محمد مجتهد فرمودند یکی
 گویای یکی از آن دو نفر در مجلس است یکی در مزاده
 متحصن شده و از یکی استنتاج اینطور شده که
 این مرد را تو کشتی گفته است نه البته از کسی بیرون
 تو آدم گفته میگوید نه.

در این موقع تلگرافی که از یزد توسط حاج
 محمد اسمعیل آقا بی مجلس شده بود در همین خصوص
 قرائت شد مشعر باینکه حکم شرع و عرف یزد
 بدست ملاحسن و میرزا آقا است خانه هر کس رامی
 خوانند خراب میکنند خانه مرا هم خراب نمودند
 حکومت از مهد بر نییاید چنانچه جلو گیری نشود
 بجای دیگر سربایت خواهد کرد یکی دیگر از
 وکلا اظهار داشت مخصوصاً زنها را محرک میشوند
 که در دکان نانوائی ها جمع شده اغتشاش کنند یکی
 از روسای بانک اظهار داشت خود بخیزا از هم معسر کند
 مشهدی حسین نامی که در پانچار دکان دارد چند
 روز قبل گفت کنم نداریم حواله دادیم یک روز
 بعد از آن باز گفت گندم نداریم و نمیتوانم از عهده
 بر آیم در صورتی که گندم داشت بالاخره قرار
 شد دکان را تحویل بدهد بدگری بدعوم زمان
 تحویل گرفتن معلوم شده هشت خروار و کسری
 آرد دارد بعد از آنکه دکان را از او گرفتند باز
 سایر خبازها واسطه شدند که مجدداً دکان را
 و انگار بخودش بکنند یکی دیگر از رؤسای
 کمیانی چنین اظهار کرد که اگر از طرف دولت
 بکمیانی در دست مساعدت میشد قرار گذاشته بودیم
 در این دو ماه آخر محض احترام مجلس نان را بکن
 یک نفران بفروشد طوری ما را سر بیچانیدند که نتوانستیم
 تهیه کاملی نمایم.

یکی دیگر از وکلا عنوان نمود اینکه گفته شد
 تهیه اردو میکند اردوچری نیست تمام قشون را بیاورند
 اهل مجلس را تمام بکشند و ملت را بکشند مهله
 ملت از این چیزها نمیتواند این وزیر داخله چه کار
 خواهد کرد برای شاه و اهلشها گوسفند را نمیتواند
 نگهدارد وزیر داخله که نمیداند بجز در جزو خراسان
 است یا پسر آقا بد چه قاید دارد باید عزل او را خواست

یکی دیگر اظهار داشت هزار و هفتصد خروار
 گندم از بابت خالصه با بقال الدوله حواله دادند که
 بکمیانی بدهد مدعی شده که من چهل هزار تومان
 از دولت طلب دارم این پول را بدهید گندم را بگیری
 آخر یکی نیست ببرد این چه طلبی است که شما
 دارید صورت آنرا بنمائید آنوقت پول بگیری
 یکی دیگر بیان کرد که اینها کارهای ظاهری آنها
 است اگر کارهای باطنی آنها گفته شود آنوقت
 معلوم میشود که چه طور دولت خواهی میکنند میروند
 مرض اعلیحضرت میرسانند که چند نفر معترف
 الطریقه در مجلس هستند و مدعی آمده اند باعث نشر
 مذهب بهائی در ولایات شده اند و مردم را دعوت
 میکنند اگر این مطلب راست است پس کو چرا
 همچو اشخاص را نکرده و بدار نرند . یکی از
 وکلای قزوین اظهار کرد که تمام این مطلب فهرست
 شده با تلگرافیکه از قم آمده بحضور اعلیحضرت
 تقدیم شود و عزل وزارت داخله را بخواهید . یکی
 دیگر از وکلا چنین تقریر کرد که تقصیر وزارت
 داخله ثابت شد اما تقصیر دیگران ثابت نیست بموجب
 قانون تمام وزرا ضامن اعمال یکدیگرند باید تمام
 این هیئت تقصیر کند آقا میرزا سید محمد مجتهد
 فرمودند آیه ایی بیاید به از اینها که دارید گفته شد
 پس چه باید کرد آقا فرمود باز همین هیئت را
 را مجبور نمایند که بدستی از عهده مسئولیت
 بر آید یکی از وکلا بیان نمود همین هیئت وزراء
 در حضور آقا آمدند و مسئولیت را بعهده گرفتند
 تا حال که در دمان باید آتقدر هیئت وزراء عرض
 شوند تا از عهده این مسئولیت بر آمده و همراهی
 نمایند بالله اینها خائن شخص مقدس اعلیحضرت
 هستند این مجلس شوخی و ملاحظه بر نمیدارد باید بتوب
 بسته شود یا باید باقی باشد با تمام لوازم و شریعتش
 (همه یک دفعه اظهار داشتند که این مجلس باقی
 خواهد بود و بهتر ازینها . خیال آنها هم اسوده
 باشد) باز همان وکیل اظهار کرد که مرض اعلیحضرت
 میرسانند اعضای مجلس نمانند کو آن کاملیکه در هیئت
 وزراء هستند یکی دیگر از وکلا اظهار نمود که وکلا یک نصی
 دارند که صاحب پارک و کاسک و املاک نیستند یکی دیگر
 از وکلا چنین بیان کرد که ما مورماست بشارت نیستند
 مگر بواسطه اتحاد مابین دولت و مجلس و این اتحاد هم
 نمیشود مگر بواسطه اطمینان طرفین از یکدیگر حال
 از اعضا محترم مجلس سؤال میکنم باین هیئت وزراء آیا
 اطمینان دارد (همه متفقاً گفتند خیر اطمینان نداریم) یکی
 دیگر اظهار داشت که میروند مرض اعلیحضرت میرسانند
 که مجلسیان با شخص مقدس اعلیحضرت کار دارند
 بالله ما شخص اندس اعلیحضرت را میخواهیم و هیچ
 رنجش و کله مندی از بندگان اعلیحضرت نداریم
 و تاحال کمال عطف و مرحمت را فرموده اند یکی از
 وکلا آذربایجان چنین بیان کرد که در اول کار هر چه
 آقای سمد الدوله گفت باید این هیئت وزراء عوض شود
 کسی گوش نداد حالا چاره نیست چراییکه این هیئت
 تغییر کند تا عوض نشود کارها درست نمیشود
 یکی دیگر از وکلا اظهار نمود لباس دوخته شده چه سر باز
 دستی نه تومان بپای دولت حساب کردد الله امروز
 حاضر است کسی که دستی سه تومان تمام میکنند آنها
 خیانت نیست نباید ما بگوئیم آخر ما قسم خورده ایم
 که بدولت و ملت خیانت نکنیم .
 یکی دیگر بیان نمود قوام الدوله را معزول کردند بجهت
 همین مصلت که اینگونه بر آنها را امضا نمیکرد
 یکی دیگر اظهار داشت آیا این وکلا بد و کلاهی هستند

که تمام از کارهای شخصی خودشان دست کشیده شب
 روز در عقب کار و اصلاح مملکت هستند ؟ آیا اول
 فایده این بکجا راجع است ؟ غیر از اینکه شخص
 مقدس اعلیحضرت راجع است مهله میروند مرض
 اعلیحضرت میرسانند که این وکلا بد هستند باید بار
 کشید .

باز صحبت شد باید هیئت وزرا تمام تقصیر کند
یکی از وکلا در تقصیر هیئت وزرا ممکن است از بعضی
 وزرا که مجلس از آنها راضی است و همراهی نموده اند
 دو بار معین شده سر کار خودشان باشند یکی دیگر بیان
 نمود که تقصیر بعضی از هیئت وزرا معمول است اما هر وقت
 که هم اطمینان بهیئت وزرا حاصل شد و خود وزرا
 این عدم اطمینان را احساس کردند خودشان استغفا
 میدهند ولی این همه جا اطراد ندارد و لازم نیست
 بواسطه یک نفر همه معزول شوند حالاً ما هم ملاحظه
 نمائیم به پیشم یا این مقتضیات حالیه صلاح هست که
 تقصیر تمام هیئت وزرا را بخواهیم یا نه همه میدانند که
 بنده یک اندازه در امور مالی بصیرت دارم وزیر مالیه
 تا امروز یک قدم برخلاف رفتار نکرده است هر وقت
 مسئولیت ایشان را طوری نمایند که بتوانند از عهده
 مسئولیت بر آید بهتر از این وزیر مالیه ما کسی را برای
 عمل مالیه نداریم یکی از وکلا جواب داد اگر بنده
 حدود قرار بدهیم سایرین هم همین طور خواهند گفت
 مثلاً وزیر داخله بگوید قشون منظم نداریم پول
 نداریم کفرغ این اقتضات را نمائیم همان وکیل
 جواب داد شما میتوانید از راه دیگر برای وزارت
 داخله تقصیر ثابت کنید مثلاً در خصوص حشمت الملک
 که اخطار شد این قدر پول گرفته اید جواب نتوانست
 بدهد همینقدر گفتند پول گرفته ام ولی کمتر از آنها
 بوده که گفته اند و آنها هم از باب تفاوت عمل بوده جواب
 داده شد سیستم و قوچان پارسل میزی شده دیگر
 تفاوت عمل ندارد ابداً نتوانست جواب بدهد یا بدهمان
 وقت معزول شده باشد در این موقع جناب رئیس اظهار
 داشتند تقصیر هیئت وزرا در این قانون اساسی که فعلاً
 در دست داریم قید نشده یکی از وکلا جواب دادند
 تمام این مطالب در جزو آن دستخط ثانوی است که
 گرفتیم . فی الجمله مذاکره در اینخصوص شد باز
 رئیس اظهار داشتند موافق قانون اساسی که امروز
 در دست است ما فقط میتوانیم به افراد وزرا ایراد
 وارد آوریم حال تقصیر هر کدام مدلل شده رای
 گرفته شود که عزل او خواسته شود بعضی گفتند در
 خصوص وزارت داخله رای گرفته شود بعضی گفتند
 حالاً که اینطور است تقصیر وزارت خارجه بیشتر است
 اول در باب او رای گرفته شود رئیس گفتند
 چون بدوا صحبت وزارت داخله شده بود اول در
 خصوص خواستن منزل وزارت داخله رای گرفته شود
 در اینصورت ورته رای منتشر گردید و از قرار ذیل
 اخذ رای شد

(ورقه سفید ۷۹) (ورقه آبی ۱) (امتناع ۱۰) و
 مجلس ختم گردید .

مذاکرات ۵ رور شنبه ۱۸ شهر
ربیع الاول ۱۳۲۵
دارالشورای ملی
 امروز بدوا وکلا در اطاق مخصوص
 مشغول مذاکره مطلب مهمی بودند پس از ختم آن
 مذاکره آمدند باطاق رسمی و تعصبات نیم ساعت
 بغروب مانده مجلس علنی رسماً افتتاح سیادت اول

مذاکره در باب جواب تلگراف مجلس که از (دومای) روس رسیده بود بیان آمده و چنین اظهار شده که این جواب از (دوما) حالا رسیده و بمجلس ترجمه شده چون مدتی بود منتظر این جواب صحت آمیز بودیم فزائت شود تلگراف مزبور خوانده شد و در آخر تلگراف کلمه (زنده باد مجلس ملی ایران) فزائت گردید بکمرته تمام و کلا محترم یصدای بلند هم آواز گشته گفتند (زنده باد دوما روس) و یک حال بشاشت مخصوصی بصوم دست داد.

تلگراف مجلس ایران بدومای روس بطرزبورج (دوما)

مجلس مبعوثان ایران تبریک و تهنیت میگوید مجلس محترم دوما را در موقع خجسته افتتاح آن از آنجا که روح حریت طلبی که سبب هیجان این دومجلس محترم است دراصل یکی است و تمام ملل درتسطیح جاده عدالت برآوردند مجلس محترم جوان ایران با کمال افتخار و شرف از صمیم قلب دعا میکند بهره مندی و تئیل بمقصود آن همزاد محترم ارشدش را و با آن مجلس محترم هم صدا شد با آواز بلند فریاد میکند زنده باد آزادی ملل و زنده باد عدالت (مجلس شورای ملی ایران)

جواب دومای روس آذربایبورج بههران

دومای مملکت امپراطوری روس از مجلس شورای ملی ایران متعنی است که اظهار تشکر و امتنان ویرا در جواب تبریکات خود بجنس قبول تلقی کند از مبارزاتی که از روی هواخواهی آزادی و عدالت و برادری ملل درتلگراف متبرک که مندرج بود صدای همرنگی و موافقت در قضای دوما پیچیده هر دو مجلس که تقریباً در زمان واحد ایوای صداقت و یکجستی زمین گشوده و برای اصلاح احوال و تحصیل آسایش و رفاه نوعی با میلی ثابت و نشاطی صادق مهیا و پیدار شده اند اعتماد راسخ و یقین کامل دارند که هر قدری در این راه خیر بردارند میراد قلبه کلمه حق و فتح و نصرت صلح ابدی را نزدیکتر و حرکت ایران را بسر منزل آزادی و حریت سریعتر کرده اند زنده باد مجلس ملی ایران پاینده و جاوید باد مکتوباتیکه موجب اتحاد و اتفاق نمایندگان مجلسین است. رئیس دومای مملکت امپراطوری روس کلویین پس از این یکی از کلای آذربایجان چنین عنوان زد که چون امروزه وضع تغییر کرده و حالات و هیئت وزراء هم تغییر نموده و حالات کلام باید تغییر کند لایحه در این خصوص نوشته شده اگر ریاست مجلس اجازه فرماید فزائت شود.

رئیس بدملاحظه لایحه مذکور جواب دادند صلاح این است این لایحه در مجلس خاصی خوانده شود فلا تلگرافی است از (میانیج) رسیده فزائت شود. تلگراف میانیج که از طرف انجمن (خلخال) بتوسط آقای شرف الدوله بمجلس مقدس مخایره شده بود فزائت شد مشعر باینکه شکر الله خان شاطر انلومندی به میانیج رفته بود پس از مراجعت از میانیج صلاح خود را در این دیده که جمعی سوار با طرف خلخال مثل ملخ پراکنده نموده مشغول ناخوت و تاراج شده مخصوصاً اشتها داده اهالی برجیدن انجمنها و منع پیشرفت مقاصد ملی اهالی اینجا بن و انگار شده است و علاوه هت مامست که خلخال حاکم ندارد استعدا اینکه صریحاً علاج فرموده و رفع این فتنه و آشوب و تمذیبات را نماید. رئیس چنین اظهار کردند که همچو به نظر می آید این شخص سرخود این کارها را نموده باید این تلگراف را بوزارت داخله فرستاد که جلو گیری از سرکات این شخص شده و موجبات آسایش اهالی خلخال فراهم آید. یکی از کلای اظهار داشت کدام وزیر داخله و ماکه وزیر داخله نداریم جواب

دادند شما بعضی گویید ما در این روزها نظر انکار داریم هر مطلبی باید باشد بوزارتخانه رجوع شود مویکی دیگر اظهار کردند تاکنون این اغتشاشات برای این بود که هیئت وزراء تاحال در مقام اجری نبودند ولی حالا که حالت دهنیت و وزراء تغییر کرده انشاء الله بدم از مفیدین جلو گیری خواهد شد و بجایزات خواهند رسید. در این موقع آقای سید عبدالله مجتهد فرمودند لایحه که اهالی نراق بجناب حاجی میرزا فخرالدین مجتهد نوشته اند و ایشانهم شرحی در حاشیه آن بعنوان من نوشته اند فزائت شود. لایحه بوردرا فزائت کردند خلاصه مضمون این بود. حضور جناب حجه الام آقای حاج میرزا فخرالدین نراق که سالهای سال دارا لایحه بود سه نفر بایه های نراق که مشهورند و حکم دفاع از طرف حجه الاسلام در باره آنها شرف صدور یافته. در ایام عاشورا آن سه نفر قبایح اعمال خود را آشکار کرده و مردم عوام را ترغیب می نمودند بطوریکه عملاً قریب دین اسلام از میان خواهد رفت لهذا چا کران هم بهیجان آمده همان سه نفر فرار آ رفتند بجاییکه هر کار بایه است و بواسطه تلگرافات در صد اشتباه کاری و اسباب تصدیق اولیای دولت و ملت را فراهم آورده اند چاکران عریضه عرض کرده ایم باین عنوان که اینها راه بنواهی داد باینند نراق مردم را قانع نمایند و در اوائی آنها را هم هر چه هست میفریم دست بردار از قصد خودمان نیستیم و حجه الاسلام را هم میبهدیم بجهت عصر عمل الشرفجه در حاشیه همان عریضه شرحی بنویسید بمجلس محترم که حکم صادر شود ریشه این مذمبهها کنده شود. خلاصه مضمون حاشیه آن لایحه این بود. حضور جناب حجه الاسلام آقای آقا سید عبدالله مجتهد تصدیق عرض میدود این شرحه عریضه نراقها است و تفصیل آن این است که سه نفر بایه کفر خود را اظهار کردند حکم کردم برای اصلاح حل سامین این سه نفر را بیرون کردند اکنون ملود می شود درصدد اشتباه کاری برآمده اند خواهشمندم تفصیل بمجلس اظهار شود و حکم داعی را امضا فرمایند. یکی از کلای چنین تقریر نمود از وزیریکه مجلس محترم منقده شده اعتقاد بنده این است که تمام جالسین این مجلس اعتقاد دارند باینجهاد خودشان و در روزها هم با مجتهد هستند بامقدمت والی از اطراف چنین گمان کرده اند که ما اینجا نشسته ایم نظیر ای اینکه بگوئیم فلان وزیر چند و فلان حاکم چه کرده. تخریر. بلکه در اج ای احکام دینهم بموقع سازی خواهیم بود. بلکه الیایا دیدیم گانه یاس دارد که این احکام مجری شود الحمد لله دای آن عالم مستجاب گشته و این مجلس مقدس تأسیس شده و از اطراف بغیال اینک ما نیندائیم طریقه امر بمعروف را چیست مردم بعضی انجمنها ترتیب داده اند بغیال خودشان که امر بمعروف نمایند و این ترتیب صحیح نیست و اسباب تولید فساد است اجرای احکام باید از یک جا شود و من لایحه مختصری در این خصوص نوشته بودم حالا موع آن است که خوانده شود لایحه که نوشته بود فزائت کرد. مشعر بود باینکه بموجب دستخطی که امضی حضرت فرموده اند قانون اساسی مشروطه این مملکت موقوف شرع باشد باید خوردن مسکرات و فروش مسکرات و سایر منهیات و تریاک فروشی و غدغن و موقوف شود. و هر کس در این مملکت است باید در تحت حکم یک قانون باشد یکی از کلای جواب دادند که شمارا شخصی متدین میدانیم ولی حق شما نبود که این لایحه را بدون اینکه بلعاض جناب رئیس برسد بخواهید فقط حق شما این بود که این لایحه را بدو بدید خدمت جناب رئیس که ملاحظه نمایند به بیئتد اگر صلاح است آنوقت خوانده شود.

پس از این یکی از کلای آذربایجان چنین

عنوان نموده که برای اصلاح خرابیهای مدینه سابقه از تفصیلات الهی چنین مجلس و دولت مشروطه بنا نصب شده و آرزوهای دیرین (۲۴) کرد ایرانی طواف و گردش کرده فضای درد های بی درمان خودشان را پیدا نموده و از این مجلس صلاح درد های خود را متوقف نموده یعنی است این مجلس موافق متوقفات آنها کار ننکرده ولی نه بآنطور که شهرت کرده مجلس در اینصورت کار ننکرده بلکه بنا این سوانح که پیش بوده خیلی کار کرده اما لزومی انصاف مامم نتوانسته ایم به درستی از همدست مشولیت خودمان فرآیم و این عدم موافقت را من سه قسمت میکنم. یکی راجع بدولت یکی راجع بملت و یکی راجع بمجلس اما مشولیت راجع بدولت نظربان ملاحظاتی که در کمیسیون مخصوص صحبت شد توضیح نمیکند و انشاء الله بواسطه تغییر حالتی که پیدا شده کارهایش رفت خواهد کرد اما مشولیت راجع بملت هر یکی از نظر مختلف نگاه میکنند جمعی از آنان گوشت صحبت می نمایند بگمان این که مجلس باین عمل نان و گوشت را اصلاح نماید جمعی از طرف دشوار ع مذاکره میکنند و از اطراف اصلاح انلاباتی که شده میخوانند جمعی هم اسبابی فراهم آورده اند که از آن مجلس را ضایع کرده اند از اینها هم باید گذشت. اما آنچه راجع بمجلس است اجری نداشتن نظام نامه داخلی مجلس است بموجب نظام نامه قرار است مطالب باید بدو بطور لایحه بریاست مجلس اظهار شده و قبل از وقت اذعان مسبق شود که در چه خصوص گفتگو خواهد شد آن وقت اگر ریاست مجلس آن عنوان را قابل مذاکره دید صلاح دانست در آن خصوص مذاکره بعمل آید و تاحال این مسئله مراعات نشده و چیز دیگری که موجب عدم پیشرفت بود افکاره ترتیب نطق است معلوم است که معنی مشاوره گفتن است و شنبین. برای اینکه تکلیف معلوم شود خوب است ملاحظه کنیم که سلامت الفاظ با افکار مطابقت دارد و بهتر میشود نتیجه گرفت ولی اینجا هر مطابقتی که عنوان میشود از چهار طرف مجرم می آورند که شخص متکلم لابد بادوسه کلمه مذاکره خود را قطع میکند و باین طرز نطق هیجوقت منتج نتیجه نخواهد شد زیرا که مظلوم آن آزادی را ندارد که نتیجه بدست آورد از روزنامهها میزان کلیه آن گفتارها معلوم است. عرض اینکه گفتارها را ترقی کرده بالا برود تنزل نموده باین آمده است هلت اینست که متکلم نمیتواند نطق کند. و سامعین هم نمی توانند بفهمند. تکلیف روزنامه نویسی هم سخت تر شده اگر بطوریکه عرض شد مراعات شود متکلم بترقی را بهتر ادا میکند و روزنامه نویسی بهتر می تواند ضبط نماید. بواسطه بی ترتیبی نطقها بسا دیده ایم روز نامه نویسا چیزی نوشته اند که متکلم میگوید من نگفتم و سابق که صحبت روز نامه شد بملاحظاتی که در نظر بود گفتیم که اسلامی نوشته نشود ولی بتجر به دیدیم از آن وقتیکه اسلامی نوشته نشد بدتر شده و امروز عرض میکنم که باید اسلامی نوشته شود. زیرا که از به نوشتن اسلامی خیلی تولید فساد شده و از برای آتیه هم تولید فساد میکند بجهت آنکه ملت نمیتواند تهیه نماید آن را از تهیهائی که باید تشکیل شود چنانچه در یک نمره روزنامه نوشته شده بود که میکروب نفاق بین امضاء مجلس سرایت کرده بلکه ابراد دارم که تمامی مشولیت را بگردن مجلس انداخته البته در مجلس اختلاف آراه پدیدار میشود و با اختلاف آراه نباشد معنی مشاوره بعمل نمی آید. و فرق است مابین اختلاف آراه و نفاق اما در آن روزنامه نوشته نفاق در میان و کلا شتر دارد و کسانیکه نینداند گمان میکنند که در حقیقت نفاق است بین و کلا و این صحیح نیست و مقاصد را باطل میکنند و حال آنکه ما خودمان هیچ همچو

تکریم نامی . پس میگویم همان یکی دیگر این مطلب را تکذیب کند یکی دیگر از کلمه چنین اظهار کرده که تمام مطالبی که آقای مستشار الدوله آقاقتند صحیح است و من در فرمایشات ایشان هر کت دایم مکرر در یک کلمه اخیر که می گویند مجلس کاری نکرده . وقتیکه ما تصحیح میکنیم تاریخ رامی بنیم از ازل دنیا تحال چند طبعه نامح پیدا شده . اول سلسله انبیا و اولیا بوده که ظالمین را نصیحت کرده و هدایت نموده اند . پس از آن طبقه شعرا هستند که با بصلحت وقت اشعار و مدایح گفته و بکنایه بزرگان هر عصر حالی کرده اند که تو باید دارای این صفت باشی و در حقیقت بعضی مآهم آن صفات را داشتند طبقه سیم دارالشورا های دنیا است و خطاب اینها بظالمین است که ندا میکنند ای ظالمین ساکت نباشید و رفع ظلم از خود ننماید که شما نمیتوانید مظلوم واقع شوید و این خیلی خدمت بزرگی است زیرا بواسطه فشاریکه از ظالمین روی فلوب و افکار بوده مانع این بوده که مظلومین متوق خود را مطالبه نمایند و وقتیکه آن مانع را رفع گردید همه در صدد خواستن حقوق خود بر آمدند این است که هر دم اقتضای شده و عقیده من این است که رفع این فشار خیلی خدمت بزرگی است که این مجلس کرده . یکی دیگر از کلا اظهار داشت چیزیکه در نوشتن اسامی و کلا در روزنامه باید شرط شود این است که سایرین عرصه ناطق زانند نکنند و آنچه مکنون خاطر است گفته شود که منشیها هم بتوانند بدرستی ضبط کنند تا اینکه بعد اظهار نشود که ما این نطق را نکرده ایم اگر این شرط را میکنند که اسما نوشته شود والا مشکل است (یکی از کلا اظهار کرد پس باید برای نطق کردن مدت قرار داد) همان و کبلی جواب دادند که مطالب تفاوت است یک مطلبی است که دامنه آن خیلی بزرگ است شاید تا بیست و چهار ساعت تکمیل لازم شود . و یک مطلبی است مهمل که قابل بعدا کره نیست آنوقت ریاست مجلس اخطار میکند که بس است و این مطلب قابل مذاکره نیست .

اسم نوشتن بهتر است . یکی از کلا میفرماید این عنوان نمود که تا با امروز مجلس میدان کارزار بود و فقط رجز خوانی میکردیم ولی مسلماً بعد از این سخن تغییر حالتی که در وزرا پیدا شده بر علیه ما کار خواهند کرد یعنی میخواهند از ما پیش بیفتند پس ما باید مطالب خود را پروراییم طوری ادا نمائیم که شرافت داشته باشد و مثل قانون در روزنامهها نوشته شود و در این موقع مجلس ختم گردید .

مذاکرات روز شنبه ۲۰
شهر ربيع الاول ۱۳۲۰
دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه (۱۸) را آقای سید محمد تقی قرائت کردند . قرار بود امتیاز نامه کارخانه کاغذ سازی دقمه دوم قرائت و مطرح و مذاکره شود . لیکن چون تلگرافات از رشت و انزلی مضایقه شده بود و اهمیت داشت بدو قرائت گردید که خلاصه آنها قریب بلین مضمون بود . از رشت - از رشت تمام علماء با استثنای سه نفر و تمام ذاکرین و واعظین و اعیان و تجار بغیر از چهار نفر و اصناف و کسبه و غیره تماماً حاضر و عرض میکنند نیامدن شما بملگر فغانه اسباب وحشت شده چهار روز است تمام مردم از کارها تعطیل و از اطراف بشهر ریخته ابتدا تأمل و صبر ندارند و کلا هم از جان افتاده نمی توانند ساکت نمایند عرض عموم اینست که نظامنامه انجمن های ایالتی و متمم قانون اساسی و امتیازنامه بانک بصره رسد تا حال صبر کرده ایم دیگر صبر نخواهیم نموده و قوت صبر نمودن نداریم تمام و کلا را بملگر فغانه آورده اند و اعیان و تجار و اصناف و غیره ملاه از سی هزار نفر جمعیت قسمی حاضرند که اسباب وحشت است . ولو به تشریف آوردن حضرت اشرف وزیر داخله به ملگر فغانه باشد تشریف آورده این امر را اصلاح فرمایند و آمدن رحیم خان از طهران محرک این هیجان عمومی شده و از شیراز حالا تلگراف رسید جداً استمداع میکنند که زودی بشارت فرمایند که حضرت والا مؤید الدوله بانجمن آنجا همراه باشند .

خلاصه مضمون جواب از طرف و کلا و مجیریم که چرا عراض و کلا قبول نشد آمدن ظفر السلطنه موقوف شد و آمدن رحیم خان هم شهرت بی اصل است امروز هیئت وزراء در مجلس حاضر میشوند که جداً همراهی دولت را اظهار نمایند نظامنامه انجمن های ایالتی هم تمام شد . ولی بطور کارها و کلا از کار باز میدارد البته اهالی راساکت کرده اطمینان بدهید حرکت رحیم خان بجهت تبریز بود موقوف شد . مجدداً خواهش میشود که اهالی راساکت نمائید و همین تلگرافات امروز در محضر وزراء قرائت شده در انجام مقاصد خواهیم کوشید ایضاً خلاصه مضمون تلگراف از رشت در جواب و کلا - باین وعده ، شکل است اهالی ساکت شوند هر قدر میخواهیم ساکت نمائیم ناله بفلک میرسد ملتفت نکته سرحدی باشید کار از دست نرود . چرا صریحاً نمیفرمائید نظامنامه انجمنها تمام شده بانه بصره رسیده بآخره و بقیه قانون اساسی چرا بصره نمی رسد امتیازنامه بانک هم بطور دیگر ساکت کردن اهالی از قزو ، ماخرج و خودشان از تمام ولایات استمداد خواسته اند .

خلاصه تلگراف از انزلی - چهار روز است عموم ملت حتی دهات و تمام ادارات و کمرک از کار دست کشیده با اهل و عیال در تلگراف فغانه حاضریم و هر دقیقه هیجان مردم بیشتر و هیچ دخل بسابق ندارد و رفع این هیجان فوق قدرت و کلاست ملاحظه

اهمیت سرحدی لازم و چون امروز است توسط وزیر داخله بجا کباب های نونی مرض نموده امضای قوانین را خواست هنوز جواب نیامده استمداع هر چه زودتر تلگراف صحه قوانین را بگیریم که خدای بخواند دست از سر بلند خواهد شد .

مذاکرات در خصوص این تلگراف به بیان آمد آقای سید الله بجهت فرمودند از شیراز هم تلگراف آمد که شورش کرده اند و آقای سید محمد مجتهد فرمودند اینها باید جرح داشته باشند یکی از کلا اظهار داشت حالا چرا علاج این کار را نمیکند یکی دیگر از کلا جواب دادند اصلاح این کار منوط باین است که هیئت وزرا بیایند و این تلگراف ارائه شده یک قراری بگذارند یکی از کلا میفرماید اینها باید مسئله امتیازنامه بانک که در مجلس تصویب شده گذشت حال معلی آن چیست که بصره نمی رسد جواب دادند بجهت بصره رسیده در دفتر مجلس ضبط است و بعد گرفتن چهار کسور بیول بعد از و کلا می رشت سؤال شد - در جواب مغایرات اخیری انجمن رشت چه جواب دادید یکی از کلا و کلا بملگر فغانه رفته بود اظهار داشت باید از طرف مجلس جواب نوشته شود .

لهذا جوابی از طرف مجلس نوشته شده قرائت گردید که خلاصه آن قریب باین مضمون بود نظامنامه اساسی کاملاً نوشته شده و یکدقمه هم قرائت شده باید اکثر مواد آن با حضور حجج اسلام تنقیح و تصحیح شود و نظامنامه انجمنهای ایالتی هم تمام و امروز بهیئت وزرا داده میشود که بصره ملوکانه برسد و امتیازنامه بانک هم بصره رسیده در موقع خود تمام میشود در هیچک از این مطالب کوتاهی نشده و در این مورد عظیمه هر چه فکر شود بهتر خواهد شد . متمنی است عرصه را تنگ ندارند تا و کلا بهتر بکار مشغول شوند یکی از کلا اظهار داشتند حال چه عیب دارد بطوریکه خواهی رشت خواسته اند حضرت اشرف وزیر داخله بروند تلگراف فغانه جواب بدهند یکی از کلا میفرماید رشت اظهار نمود بنده عرض کردم که حالا یک تلگرافی هم بتوسط بنده و جناب حسام الاسلام بوزارت داخله شده خوب است این تلگراف را برسانیم آنوقت از طرف مجلس هم تلگراف بشود . یکی دیگر از کلا اظهار نمود مجلس میگوید نباید آنها تکلیف برای مجلس معین نمایند و اخطار کنند مگر اینجاست ما هم اقدام بکارها میمائیم هر وقت مساعدت نشد و کار پیشرفت نکرد آنوقت ما باید بآنها اخطار نمائیم که همراهی نمایند نه آنها اتصالاً تحکم بکنند اینگونه حرکات باعث ما بوسی مجلس میشود باید چشم و گوش ملت بحکم مجلس باشد نه اینکه تحکم نمایند (گفته شده چون مدتی است از اقدامات مجلس اثری پیدا نشد این هیجان بواسطه است) باز همان و کبلی جواب داد این ظاهر نشدن اثر ملاحظاتی است که عتب افتاده از طرف مجلس قصور نشده آیا ببینیم کوتاهی شده یا وقع بدست نیامده است کار را از مجلس میخواهند باید صبر نمایند هر اجتهاد ملاحظه نمائید بقدر ضرورت ملت وارد می آرد ما باید بکندقیه باین امر راضی نشویم ولی هر وقت کار پیشرفت نکرد ما باید بآنها اخطار کنیم که تعطیل نموده و مساعدت نمایند نه اینکه آنها اخطار نموده و حکم نمایند .

بعضی از کلا اظهار کردند که این حرکت اهالی رشت را محرک باید باشد - آقای سید عبدالله فرمودند حالا تلگرافی بشود که اهالی رشت ساکت شوند و چند نفر برود تلگراف فغانه بآنها حالی نماید که اجماع اسباب اختلاف حواس ما میشود و از کار باز میمانیم و ضرر خود شماست . یکی از کلا بیان نمود خوب است در قرقه بانک جواب بدهید که این مسئله